

2023, Vol. 4(3), 777-794
© The Author(s) 2023
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2023.138
Article type: Research Article

Received: 29.08.2023
Accepted: 04.10.2023
Published Online: 09.10.2023

Aybüke Doğan *

Yaratıcı Müzik Kenti Kırşehir: Ustalardan Çıraklara El Verme** *The City of Music Kırşehir: Work Shadowing*

Öz

Bu makale müzik kenti Kırşehir ve kuşaklar arası diyalog arasındaki ilişkiyi sürdürülebilirlik bağlamında tartışmaktadır. Kırşehir’de yerel müzik kültürü usta-çırak ilişkisi ile aktarıldığından müzik kültürünün sürdürülebilmesi yaşlı ve genç müzisyenlerin birlikte üretmesiyle bağlantılıdır. Bu doğrultuda, makalede Kırşehir’de kuşaklar arası diyaloga olanak tanıyan toplulukların ve mekânların sürdürülebilir kültür için yeterli olup olmadığı sorusuna yanıt aranacaktır.

777

Abstract

This article discusses the relationship between UNESCO Music City Kırşehir and intergenerational dialogue within the framework of sustainable development. Since the local music culture in Kırşehir is transmitted through the master-apprentice relationship, the sustainability of the music culture is related to the production of old and young musicians together. In this direction, the article will seek an answer to the question of whether the communities and spaces that allow intergenerational dialogue in Kırşehir are sufficient for sustainable culture.

Anahtar Kelimeler

Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kültür, yaratıcı kent, UNESCO yaratıcı müzik kenti Kırşehir, usta-çırak ilişkisi

Keywords

Sustainable development, cultural sustainability, creative city, the city of music Kırşehir, master – apprentice relationship

* Hacettepe Üniversitesi, aybukedogann@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9423-9359.

** Usta ve çırak sözcüklerinin yer aldığı bir çalışmada, yüksek lisans eğitimine başladığım andan itibaren, süreç içinde bu çalışmanın ortaya çıkmasına büyük emek veren tez danışmanıma teşekkür etmek anlamlı olacaktır. Prof. Dr. Ferruh Mutlu Binark’a yazma sürecime katkılarından dolayı ne kadar teşekkür etsem yetersiz kalacaktır.

Giriş

En genel ifadeyle sürdürülebilir kalkınma, gelecek kuşakların gereksinimlerinin karşılanmasına bir sınır getirmeden, günümüz insanların gereksinimlerini karşılayacak biçimde doğal kaynakların kullanılması olarak tanımlanır (Bruntland Raporu, 1987). Aldığı eleştiriler doğrultusunda farklı anlamlar kazanmış olsa da sürdürülebilir kalkınma, tanımlandığı ilk andan itibaren kuşaklar arası adalet felsefesini yansıtır. Kavram, henüz hakkında uluslararası politikalar üretilmeden ve kalkınma amaçları belirlenmeden önce, Birleşmiş Milletler Bruntland Raporu'nda (1987) yapılan bu tanımla kuşaklar arası toplumsal pratikler üzerinden karşılık bulur. Bu yönüyle, sürdürülebilir kalkınmanın politika yapımı da kuşaklar arası adalet ilkesi üzerinden yükselmiştir. Tekeli ve Ataöv (2017), bu tanımın temel kaynağını evrecilik söyleminin oluşturduğunu, önerdiği ahlak ilkesinin kaynak ilkesi kullanımına dayandığını vurgularlar. Bu ilkenin temelinde ise kuşaklar arası adalet arayışı bulunur (Tekeli ve Ataöv, 2017, s. 15). Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma, dünya üzerindeki doğal fiziksel özellikleri gelecek kuşaklara aktarma fikriyle yakın ilişki içindedir.

Geleneksel sanayi kapitalizminin yarattığı evre tahribatı ve bu tahribatın enformasyon temelli ekonomilerde hala devam ediyor olması¹ sürdürülebilir kalkınma literatürünü belirgin biçimde doğal fiziksel çevrenin korunması üzerine inşa eder. Ancak kavram ortaya çıktığı andan itibaren kalkınmanın kültürle olan ilişkisine görünürlük kazandırılmaya çalışılmıştır. BM'nin "Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (2000)" ve "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (2030)" olmak üzere iki eylem çağrısında da kültürün kalkınma ile olan ilişkisinin yeterince vurgulanmayışı UNESCO'nun bu konuda üretmeye çalıştığı çözümleri beraberinde getirmiştir. Üstel (2021), UNESCO'nun kültür hakkında ürettiği gri literatürün toplumsal bağlamdan bağımsız düşünülmemesi gerektiğini ifade eder. Bu yönüyle, UNESCO, emek ve kadın hareketleri merkezinde toplumsal hareketlerin giderek yükseldiği 1960'lı yıllardan, kimlik tartışmalarının ivme kazandığı 1990'lı yıllar ve sonrasına dek kalkınmanın kültürel boyutunu önceleyen çalışmalar yapmaktadır. UNESCO'nun sürdürülebilir kalkınmaya kültür vurgusunu yaptığı kritik metinlerden kabul edilen "Hangzhou Konferansı: Kültürü Sürdürülebilir Kalkınma Politikalarının Kalbine Yerleştirmek (2013)", kültürü kalkınmanın itici gücü kabul ederken, sürdürülebilir bir kültür hedeflemektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma, sadece doğal çevresel özelliklerin değil, kültürel bilginin bugünün insanların gereksinimlerini karşılayacak biçimde sonraki kuşaklara aktarılabilmesi anlamını gelir.

Sürdürülebilir kalkınmanın kuşaklar arası aktarımı vurgulayan söylemi ancak genç, yaşlı fark etmeksizin bütün yurttaşların yaş sürekliliği içinde kültürel üretim ve tüketim pratiklerine katılması ile anlam kazanacaktır. Tam da bu nedenle toplulukların sahip olduğu kültürel sermayeyi kendi ilerinde yaş farkı gözetmeksizin paylaşması kültürün sürdürülebilmesi ve ayakta kalabilmesi adına önem taşır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının kentsel boyutuna dair kurulan UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı'nın temel ilkelerinden biri de herhangi bir dil, din,

etnisite, yaş, sosyoekonomik koşul ve toplumsal cinsiyet fark etmeksizin toplumdaki bütün yurttaşların kültürel hayata katılmasıdır. Bu ilke yerel kültürel sermayesi nedeniyle ağa dahil olmuş kentler için özellikle önem taşır.

Bu makalenin araştırma konusu olan müzik kenti Kırşehir’de yerel müzik, usta-çırak ilişkisi aracılığıyla aktarıldığından kentteki müzik kültürünün ayrılmaz parçası kuşaklar arası diyalogdur. Bu doğrultuda araştırma, öncelikle yaratıcı kentler ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarını ele alacak ardından Kırşehir’de kültürün kuşaklar arası aktarımında birincil önem taşıdığı tespit edilen usta-çırak ilişkisini yerel müzik çerçevesi içinde betimleyecektir. Kırşehir’de kültürel ifadelerin ayakta kalabilmesi adına usta-çırak ilişkisine olanak tanıyan kültürel altyapılar incelenecek, çoğunlukla yaşlı müzisyenlerden oluşsa da yaşlıların tamamını kapsamayan Kırşehir İl Kültür Müdürlüğü ve Kırşehir Belediyesi tarafından oluşturulmuş müzik toplulukları yerel müziğin sürdürülebilirliği kapsamında tartışılacaktır. Araştırma, yaşlı müzisyenlerin yalnızca kültürel tüketime açılmasıyla sonuçlanacak veya onları birer nostalji imgesine dönüştürecek “insan hazinelerimiz”, “kaybolan değerlerimiz”, “öksüz bozlaklarımız” gibi aşkınlaştırıcı politika söylemlerine alternatif bir yaklaşıma sahiptir. Sürdürülebilirlik tanımında, kuşaklar arası aktarım ilkesini gerçekleştirmek için merkezi hükümetlerin sadece korumayı önceleyen politikalarından daha kritik olan yaş sürekliliğini içeren kültürel çeşitliliğe sahip toplulukların oluşabilmesidir. Dolayısıyla bu çalışma, Kırşehir yaratıcı müzik kentinde kültür üreticilerini ve kültürel üretimi “dondurmak”² yerine yaşlı ve genç müzisyenlerin keşiştiği bir topluluk fikrini benimsemektedir.

Yöntem ve Görüşme Tekniği

Bu nitel araştırmada yarı yapılandırılmış araştırma sorularından oluşan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış araştırma sorularına temellenen görüşmenin tercih edilmesinin sebebi araştırmacının Kırşehir Müzik Kenti’ne ait olguları kendi bakış açısı ile sınırlandırmasının önüne geçmektir. Çerçevesi net biçimde çizilmeyen araştırma soruları görüşmecilerin kendi bilgilerini doğrudan aktarma avantajı sağlar. Punch (2014), sıkı sıkıya yapılandırılmış çoğunlukla anketlerden yararlanılan görüşmelerin araştırma öznesinin sesini duymaya yeterince olanak tanımadığını vurgular. Yapılandırılmış görüşmelerde genellikle araştırmacının belirlediği konular görünürlük kazanır. Dolayısıyla bu araştırma için seçilen yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, Kırşehir’deki yerel müzik bilgisi hakkındaki konuları yurttaşların belirlemesine katkı sağlarken, araştırma soruları hazırlanırken öncelik tanınmayan veya hiç yer verilmeyen konuları açığa çıkarmıştır. Öyle ki kültürün sürdürülebilirliği kapsamında belirlenen “Müzik Kenti Kırşehir: Ustalardan Çıraqlara El Verme” konusu yarı yapılandırılmış görüşmelerin sonucunda görüşmeciler tarafından öne çıkarılmıştır. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerde müzisyenler ve kültür alanında faaliyet gösteren kamu çalışanlarına kültürün sürdürülebilirliği başlığı altında toplamda 20 soru sorulmuştur. Gö-

r şmecilere yöneltilen ortak soru yerel müzik bilgisinin aktarımı üzerinedir. Bu doğrultuda müzisyenlere “Bozlak söylemeyi nasıl/nereden öğrendikleri, yerel müziğin üretim ve tüketim süreçleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleri, müziğin sürdürülebilirliği üzerine fikirleri sorulmuştur. Kamu çalışanlarına ise bağlı oldukları kurumlarda müziğin sürdürülebilirliği adına yürütülen çalışmalar, yerel müziğin üretilip, t keticildiği mek nlar sorulmuş, yerel müziğin sürdürülebilirliği hakkında fikirleri alınmıştır.

Bu tekniğin tercih edilmesindeki bir diğer etken araştırma tekniklerinin çoğu zaman politik bir nitelik taşımasından kaynaklanır. Ele alınacak konuları yalnızca araştırmacının belirlediği çalışmalarda araştırma öznesi ve araştırmacı arasında genellikle hiyerarşik bir ilişki bulunmaktadır. Öznenin aktarmak istedikleri araştırmacının kurduğu otorite nedeniyle sınırlı kalır. Özellikle metropol kentler dışında yürütülen çalışmalarda araştırmacının kurduğu hiyerarşi öznelerin kendi bilgilerini özgürce aktarmalarını g c leştirebilmektedir. Bu nedenle, araştırmacının bu tekniği se mesindeki diğer etken araştırma öznesi ve araştırmacı arasında demokratik bir ilişki kurma arayışıdır. Böylelikle araştırmacı, araştırma konusuna yönelik kendi  n yargılarını ve sezgisel çıkarımlarını dönüştürme firsatı yakalarken, araştırma öznesi ve araştırmacı arasında karşılıklı bilgi alışverişine olanak tanınmıştır. Araştırmada kullanılan ikinci teknik ise araştırmacının araştırma sahasında bulunduğu süre boyunca tutmuş olduğu g nl ğu içeren otoetnografi çalışmasıdır.

Görüşmeciler

Araştırma kapsamında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden alınan etik kurul izni doğrultusunda toplam 16 müzisyen ve 3 kamu çalışanı ile görüşülmüştür. Bu araştırmada referans verilen 6 müzisyenden 2’si, 60 yaşın üzerindedir. Kalan 3 müzisyenden ilki 50, ikincisi 43,  c nc s  33, son müzisyen ise 20 yaşındadır. Yaşlı müzisyenlerden Adem G cer UNESCO tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” ilan edildi. “Kırşehir Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu’nun” bir üyesidir. Düğünlerde ve kamu kurumları tarafından organize edilen kültürel etkinliklerde davulculuk yapmaktadır. Burhan Ertaş, “Kırşehir Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu’nun” m zisyenidir. Adem G cer’e benzer şekilde düğünlerde ve etkinliklerde bağlama  almaktadır. Müzisyen Eyüp Gürses, kamu kurumlarınca oluşturulmuş herhangi bir müzik topluluğunun  yesi değildir. “Kırşehir Abdalları Kültürünü Yaşatma Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği”  yelerindedir. Düğünlerde veya davet edildiği eğlence mek nlarında bağlama  almaktadır.

TRT sanatçısı olan İsmail Altunsaray, “Sen Türkülerini Söyle” isimli müzik programında jüri  yeliği yapmaktadır. İsmail Altunsaray gibi Haydar Ertaş’ta müzik bilgisini usta-çırak ilişkisinin yanı sıra konservatuvar eğitimi olarak geliştirmiştir. Haydar Ertaş, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümü mezunudur. Yaz boyunca düğünlerde bağlama  almaktadır. Ayrıca Kırşehir’de esnaftır. Müzik  zerine herhangi bir lisans eğitimine sahip olmayan, usta-çırak ilişkisi içinde müzik bilgisini edinen Birol Taşan düğünlerde, etkinliklerde bağlama

çalmaktadır. Ankara Kırşehirliyer Lokali’nde düzenli sahne almaktadır. Kamu çalışanlarından ilk görüşmeci Kırşehir Belediyesi Kültür İşleri Müdürlüğü’nde yaratıcı kent başvuru sürecini yürütmüş uzmanlar arasında yer almaktadır. Kalan iki görüşmeci Kırşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nde uzman çalışanlardır. Kırşehir’in yaratıcı kent katılım sürecinde faaliyet göstermelerinin yanı sıra kentin müzikle kalkınma hedefinde düzenlenen projeleri takip etmektedir.

Yaratıcı Kentler

Kasaba halkı, ustalar, öğrenciler, çiftçiler, kadın, erkek hep beraber akşam karanlığında, davulların, flütlerin ve gaydaların eşliğinde, Roke’un tozlu yollarından deniz kıyısındaki kumsallara kadar dans ettiler. Adalar Diyarı’nın her yanında bu böyle olmuştu. O gece: denizin ayırdığı karaları tek bir dans, tek bir müzik birbirine bağlamıştı.³ (Leguin, U.K. 2017, s. 62)

Kavramlar ortaya çıktıkları toplumsal bağlamdan koparılarak açıklanamayacağı için onları tanımlarken neden ve nasıl geliştikleri mutlaka belirtilmelidir. Herhangi bir arka plan sunmadan, sadece belirli kültürel üretimler ve bu üretimlerde bulunan emek kesimleri çerçevesinde yaratıcı kentler tanımlandığında, yurttaşların ve onların ifadelerinin tamamını içeren bir açıklama yapmak zorlaşacak, toplumsal açıdan sorunlu bir tanım ortaya çıkacaktır. Yaratıcı kentlerin ana akım kabul edilebilecek açıklamalarında dahi (Landry, 2000; Florida, 2005; Hospers, 2003) doğrudan tanımlar vermeden önce bu kentlere ait özelliklerin betimlendiğine rastlanır.⁴ Örneğin, “Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren kültürle büyümeyi başarmış, yaratıcı endüstrilerini, enformasyon teknolojilerini geliştirmiş ve kültürel üretimde etkin emek kesimlerine sahip kentler yaratıcıdır,” tanımı bir kentin neden ve nasıl yaratıcı olduğunu açıklamayacaktır. Yaratıcı kentlerin bu türden tanımı, ekonomik veya toplumsal fark etmeksizin kentsel kalkınma sürecinde sorumluluğu tamamen yerel yönetimlere veya yurttaşlara yükleyecektir. Kentlerin yaratıcı endüstrilere, enformasyon teknolojilerine, yaratıcı emek kesimlerine neden ve nasıl sahip olduğu sorusunu cevaplamayacak, bu nedenle yerel ve küresel düzeyde gerçekleşen sosyal adalet sorunlarını örtük bırakacaktır. Dolayısıyla küresel ve yerel düzeyde var olan toplumsal sorunların kente yansımalarını ve sürdürülebilirlik kavramının gelişimini aktarabilmek için yaratıcı kentler hakkında herhangi bir tanıma ulaşılmadan önce onun ortaya çıkma sürecine kısaca değinilmesi gerekir.

Yeni Ekonomi ve Yaratıcı Kentler

1970’li yıllar, kapitalizmde radikal bir dönüşüm yaşandığı, geleneksel sanayi kapitalizminin merkezinde yer alan kitlesel üretim biçiminin, tarzının, emek gücünün sahip olması gereken niteliklerin ve tüketim pratiklerinin dönüştüğü bir dönemdir. Seri üretimle bütünleşen sosyal refah devletinin 1970 yılında çözülmesi ekonominin yeni seyrini belirlemiştir (Urry, 1999;

Harvey, 2015; Sennett, 2020; Castells, 2010). Ancak sosyal refah devleti ve uygulamalarının czll yeni olanı, eski üretim süreçlerinden ayırma konusunda zayıf kalacaktır. 1970’lerde enformasyon ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, 1990’larda bu teknolojilerde kat edilen mesafe, ekonomik dnm ve devlet politikalarındaki geii hızlandıran bir başka kritik unsurdur. Yine de bu teknolojileri sürecin tek belirleyicisi kabul etmek Castells’in de ifade ettiği gibi (2010), teknolojik determinizm tehlikesi taşır. Ekonomiyle ilgili asıl olan devlet politikasının ve teknolojinin bir araya gelerek kapitalizmi yeni bir sürece taşımasıdır. Castells’in (2010), enformasyonel kapitalizm olarak adlandırdığı bu yeni ekonomide vurgulanmak istenen, kalkınmanın hkmet politikaları tarafından enformasyon temelli üretimlere yönlendirilmiş olmasıdır. Artık üretkenliğin yeni kaynağı bilgiyle üretmek değil, bilgi işlemenin kendisidir ve insani faaliyet alanlarının tümünde etkinlik gösterir (Castells, 2010, s. 100).

Yaratıcı kent kavramının kurucu isimlerinden Landry (1994), kentleri tam da bu türden bir perspektifle yorumlar. Ona göre (1994), değişen ekonomiyle birlikte ağır sanayi ürünleri kentlerin hammaddesi olmaktan cıkmi, insani faaliyet alanlarından kültürel bilgi hammadde niteliği kazanmıştır. Kültürel bilgiyi ekonomik ve toplumsal kalkınmada en iyi yöneten kentler de yaratıcı kentler sayılmıştır. Yaratıcı kentler üzerine geliştirdiği fikirlerle literatürde önemli bir yere sahip bir diğer araştırmacı Florida, benzer biçimde kültürel üretimleri yaratıcı kentlerin kaynağı kabul etse de daha sonra kendisinin de yanlılayacağı (2017), yaratıcı sınıflar kuramını gelitirmi, enformasyon veya bilgi üreten yaratıcı sınıflar olmaksızın bir kentin yaratıcı sayılamayacağını belirtmiştir (Florida, 2005). Enlil ve Evren (2011), Florida’nın, kent üzerine geliştirdiği stratejileri tek bir sınıfı kazanmak üzerine kurması ve kentleri “burjuva oyun alanı” olarak görmesi yönünde eleştiriler aldığını belirtirler. Yaratıcı sınıflar kuramının, kent için hızlı politikalar üretirken, meslekleri, yaşam koşulları hızlı olmayan yurttaşlara politika yapımında yer vermediği, bu kuramla yaratıcı kentler yorumlandığında en yaratıcı mekânların eşitsizliğin en kapsamlı biçimlerini sergileyeceği belirtilir (Peck, 2005, Aktaran Flew, 2012).

Akademide geliştirilen bilgilerin politika yapımına yansımaları önemli olsa da yaratıcı kentlerde ortaya cıkan sorunların nedeni geliştirilen kuramlar değildir. Kültürle ekonomik kalkınma fikri aynı zamanda kapitalist ekonomik sistemi devam ettirme cbasının bir sonucu olduğundan, yeni ekonomi kapitalizmin bir başka veesidir. Kültür yalnızca piyasa cıkarları doğrultusunda işlev kazandığında toplumsal sorunları beraberinde getirmektedir. Kentlerdeki, eşitsizlikler ve sosyal adalet problemleri sürmektedir. Kültürle kalkınmada piyasayı ve belirli sınıfları önceleyen politikalar kent mekanlarının bölünmesine yol açmıştır. Aslında kentlerin bütün yurttaşları içeren keiim meknlarını yitirmesi veya bu mekanların sayılarının giderek azalması kapitalizmin tarihi ile paralellik gösterir. Harvey (2015), yirminci yüzyılın son cyreginde, Keynesyen ekonominin niteliği olan emek ve sermaye kesimleri arasındaki geçici anlaşmanın bozulduğunu, bu tarihten itibaren kapitalizmin karlılık kaynağını mlkszletirmeden aldığını belirtir. Kent merkezinde yaşayan yoksullara ait arazilerin sermaye kesimleri tarafından inşaat sektörü için kullanıma açılması anlamına gelen mlkszletirmenin sonuçlarından

biri de yoksul kesimlerin, marjinal grupların, azınlıkların kentin çeperine itilmesidir. Mekanlar giderek parçalanarak farklı grupların kesişimi olanaksız hale gelmektedir.

Yeni ekonominin hem nedeni, hem de sonucu sayılabilecek yaratıcı kentler de bu sorunu çözememiş aksine soylulaştırma problemini beraberinde getirmiştir. Özellikle kentlerin soyut, kültürel üretimlerde bulunabilmek adına yalnızca yaratıcı sınıfların çekim noktası olma çabası, yaratıcı üretimlerde bulunanların homojen birlikteliği ile sonuçlanmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi yaratıcı sınıfları, yaratıcı kentlerin olmazsa olmazı kabul eden Florida (2017), “Yeni Kentsel Kriz” çalışmasında kendisine bir eleştiri getirerek yaratıcı sınıflara yönelik politikaların sosyal adalet sorunlarına neden olduğunu belirtmiş, küresel düzeydeki süperstar birkaç kent dışında kalan kentlerin giderek yoksullaştığını vurgulamıştır. Dolayısıyla mekânların bu türden adalet sorunlarının bulunması yalnızca kent içinde değil, küresel düzeyde de kendini gösterir. Castells (2010), yaratıcı üretimlerde bulunmanın kaynaklarından enformasyon ve iletişim teknolojilerine ait ar-ge çalışmalarının gelişmiş kentlerde, bu teknolojilerin hammadde çalışmalarının gelişmekte olan kentlerde yürütüldüğünü vurgular. Böylelikle küresel güney ve kuzey arasındaki ayrımın giderek açıldığını altını çizer (Castells, 2010). Bütün bu aktarımlardan yola çıkarak bir tanım sunulmak istendiğinde; geleneksel kapitalizmin ekonomik kalkınmada geçerliliğini yitirdiği bölgelerde, kültürel üretim ve tüketim pratikleri ile yeniden yapılandırılan, ekonomik kalkınmanın aracısı kılınan kentlerin yaratıcı kabul edildiği söylenebilir.

Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma yukarıda belirtilen sosyal adaletsizlikleri ve eşitsizlikleri aşmayı hedefler. Bu hedefte, kültürü yalnızca ekonomik kalkınmanın değil, toplumsal kalkınma ve sosyal refahın itici gücü kabul eder. Gro Harlem Bruntland tarafından 1987 yılında kaleme alınan “BM Our Common Future Bruntland Raporu” sürdürülebilirliğin ve sürdürülebilir kalkınmanın kurucu metnidir. Sürdürülebilir kalkınma amaçları temel referans noktasının 2000 yılında geliştirilen “Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri” olduğu belirtilmektedir. (UNDP) Aşağıda paylaşılan “BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin” 2015 yılına dek gerçekleştirilmesi planlanmıştır:

- Aşırı yoksulluğun ve açlığın sona ermesi
- Evrensel ilköğretimin sağlanması
- Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların sosyo – ekonomik koşullarının güçlendirilmesi
- Çocuk ölümlerinin azalması
- Anne sağlığının iyileştirilmesi
- HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi

- Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- Kalkınmaya yönelik küresel iş birliğinin geliştirilmesi

BM 2015 Yılında bu hedeflerin devamı niteliğinde sayılan “Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Ajandası” kapsamında on yedi yeni hedef⁵ inşa etmiştir. Birleşmiş Milletler (2015), tüm paydaşlarıyla kolektif bir eylem planı olarak tasarladığı yeni hedefleri doğrultusunda “Bin Yıl Kalkınma Hedefleri’nde” elde edilemeyen başarılarla ulaşmayı planlar. “2030 Kalkınma Amaçları” içerisinde ilk kez referans verilen kültür, kalkınmanın önemli aracılardan kabul edilir. “Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Ajandası” kültürü sosyal kalkınmanın önemli aracılardan kabul etse de “Kültürü Sürdürülebilir Kalkınma Politikalarının Merkezine Yerleştirmek isimli UNESCO Hangzhou Deklarasyonu”, kültüre ekonomik ve toplumsal kalkınmada anahtar rol veren ilk ve en kritik adımdır.

UNESCO, insan, gezegen, refah, barış ve işbirliği kavramlarını önceleyerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerini kategorize eder. Kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyutta sağlanmasını ilke edinir. Belirtildiği üzere yeni ekonominin oluşturduğu toplumsal ortamda maddi ve gayri maddi kültür varlıkları ile hem kentin kendisi hem de yurttaşlarının sahip olduğu kültürel bilgi ekonomik kalkınma adına içe koşulan mühim kaynaklardan biridir. “Binyıl Kalkınma Hedeflerini” takip eden dört yılda, 2004’te “UNESCO Yaratıcı Kentler Ağının” oluşturulmasındaki nedenlerden biri de kentlerin yukarıdaki hedefleri destekleyici bir nitelik taşımasıdır. UNESCO tarafından kültürel ifadelerin ve yaratıcılığın öncelikle yerel düzeyde, gündelik yaşamda her gün deneyimlendiğini, dolayısıyla kültürel endüstrileri ve kültürel katılımı destekleyen bu deneyimlerin sürdürülebilir kentsel kalkınmanın itici gücü olabileceği ifade edilir (UCCN)⁶. Edebiyat, gastronomi, geleneksel zanaatlar ve halk sanatları, medya sanatları, müzik, tasarım ve sinema olmak üzere yedi alanda faaliyet gösteren yaratıcı kentler ağına Kırşehir, 2019 yılında Orta Anadolu yerel müzik kültürü ile dahil olmuştur.

Yaratıcı Müzik Kenti Kırşehir

UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı (2004), yelerinden bütün yurttaşların kültürel hayata katılmasını sağlayacak kültürel alt yapılar oluşturmasını talep eder (MONDİACULT, 2022). Farklı grupların bir arada bulunabilecekleri, kültürel bilgilerini birbirlerine aktarabilecekleri ve üretebilecekleri mekânların oluşması bu talebin esas nedenidir. Böylelikle kültürel ifadelerin çeşitliliğine bir zemin oluşturulurken ekonomik ve sosyal kalkınmaya da katkı sağlanması planlanır. Yaratıcı kentler ele alınırken değinildiği üzere mekânların farklı grupları aynı anda kapsayacak biçimde üretilmemesi tek bir kentin sorunu olmadığı gibi yalnızca yerel yönetimlerin ve yurttaşların sorumluluğunda değildir. Ancak Yaratıcı Müzik Kenti Kırşehir’de yerel müzik usta–ıracak ilişkisi üzerine temellenir. Kırşehirli yerel müzisyenler, müzik bilgilerini yaşlı ustalardan edinir. Bu nedenle, Kırşehir’de yaşlı ve geç müzisyenlerin bir arada bulunması ayrıca önem kazanır. Dolayısıyla Kırşehir’de yerel müziğin ayakta kalabilmesi için yaşlı ve

genç müzisyenlerin birlikte üretebilmesi, farklı kültürel ifadelerin karşılaşılabildiği mekânların geliştirilmesi kritiktir.

Yaratıcı Müzik Kenti Kırşehir’de Usta–çırak İlişkisi

Kırşehir’de yaşlı ve genç müzisyenlerin birlikte kültürel üretim ve tüketim pratiklerine katılmasına olanak tanıyan/tanımayan mekânları ve toplulukları ele almadan önce, kentte yerel müzik kültürünün yükseldiği usta–çırak ilişkisine değinilmesi kültürel üretim ve tüketim mekânlarına duyulan ihtiyacı açıklamak adına anlamlı olacaktır. Kırşehir’de yerel müzik bilgisi yaşlı müzisyenlerden genç müzisyenlere aktarılır. Görüşmelerde, 14 müzisyen enstrüman çalmayı ve türkü söylemeyi kendilerinden yaşça büyük müzisyenlerden (özellikle baba/dede) veya düğünlerde karşılaştıkları yaşlı ustalardan öğrendiklerini belirtmiştir:

Büyüklerimizden öğrendim çalmayı. Ustasız çırak olur mu? Öğretmensiz öğrenci olur mu? Öğrencisiz okul olur mu? Bizim de ustalarımız vardı. Meraklandığımız ustalarımız vardı, bizi heyecandıran meraklandıran ustalar, güzel kızım. Onlardan öğrendim. Bizim ki de işte biraz gençtim. Meraklıyım. Azıcık o davula marifetler ekledik. Öyle işte. Sonra bizden öğreniyor oldular. Bir bayrak bizimki. Vazifemiz bir bayraktır. Benden torunuma, torunumdan, onun oğluna falan derken hep bir bayrak emanetçisi. Devam eder, gider. Hani Neşet Ertaş’ımızın bize bıraktığı unsur gibi biz de o unsurlarımızı evlatlarımıza bırakırız. Komşularımıza. Akrabamız olmayan kişi dahi bizden alır, öğrenir. Ekmeğini kazanmaya çabalar. Bizim ekmeğimiz bu. Ailemden çocuklarıma öğrettim, yeğenlerime öğrettim, kardeşlerime öğrettim. Komşularına öğrettim, buradaki insanlara öğrettim, Kırıkkale’deki insanlara öğrettim. Ne bileyim ben, Nevşehir’deki insanlarımıza öğrettim, İzmir’deki insanlarımıza öğrettim, Keskin’deki insanlarımıza öğrettim (Adem Göçer, 65).

785

Yukarıdaki alıntı UNESCO tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” seçilen 65 yaşındaki Davulcu Adem Göçer’e aittir. Sadece Adem Göçer değil, genç müzisyenler de benzer biçimde yerel müziği usta–çırak ilişkisi içinde deneyimlediğini aktarır. Yukarıda ve aşağıda açıklamalarına yer verilmiş müzisyenler arasında, yaş farkı belirgin biçimde artsa da usta–çırak ilişkisi Kırşehir yerel müziğinin temel bileşenidir:

Bozlak söylemek bize aileden geliyor. Bu yani aile mesleğimiz. Babama dedeme bakarak işte onlardan feyz alarak öğrendik. Çocuğum olunca ona da öğreteceğim. Ben babamdan ne gördüysem o da benden onu görecek. Ama okulunu okuyarak yapacak. Yani güzel sanatlar. Tabii kendisi bilir. Ama ben babamdan gördüğümü yaptım benim çocuğum da benden gördüğünü yapar (Birol Taşan, 33).

Daha önce açıklandığı gibi müzisyenlerin ikisi dışında, tamamı usta–çırak ilişkisi içinde müziği deneyimlediğini belirtirken, ailenin içinde herhangi bir yaşlı usta ile çalışmayan müzisyenler de yerel müzik kültürünü ustalarla birlikte geliştirdiğini ifade etmektedir:

Ben on iki yaşındayken ablam Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi resim bölümünde okuyordu. İşte o yaşlarda benim müziğe olan hevesimi, ilgimi fark ederek bir müzik mağazasına keman almaya götürdü beni. Ondan sonra tabii fiyatını sordu kemanın, çok yüksek bir şey söylediler. “En ucuz keman ne kadar?”, “Şu kadar.”, “Bu fiyatlar benim için çok yüksek” dedi. “Sizin ne kadar paranız var?” diye sormuşlar. demiş ki “Şu kadar param var.” “O fiyata ancak bağlama yeter.” demiş satıcı. Ablam da bir bağlama aldı bana. Benim müzikle tanışmam başladı onun hediyesiyle. Ondan sonra Kırşehir’de düğünlerdir, meşk ortamlarıdır. Abdal geleneğinden olan insanlardır, ustalardır. Onlarla meşk ede ede... Zaten o yörede doğup büyüdüğün zaman hem gönlünüze, hem kulağınıza dolan, sizi doyuran çok büyük bir tavır var, gelenek var. Ondan nasibinizi almamanız mümkün değil. İmkansız. Benim oradan alaylı bir geçmişim vardır. 17 yaşına kadar. Beş senelik bir süreç ama... Dolu, dolu bir beş sene geçirdim orada. Sonra konservatuvara, İstanbul Teknik Üniversitesi’ni kazanarak devam ettim (İsmail Altunsaray, 43).

Sennet (2013) zanaatın temelinde usta-çırak ilişkisinin yer aldığını ve iyi bir iş ortaya çıkarmak için kendini adayarak çalışmanın zanaatkârlığın çıkış noktası olduğunu belirtir. Ona göre bir müzisyen, marangoz veya laboratuvar teknisyeni zanaatkârdır çünkü kendi iyilikleri için iyi bir iş çıkarmak üzere işlerine adanmışlardır (Sennett, 2013, s. 32). Kırşehir’de müzisyenlerle yapılan görüşmelerden, yerel kültürel bilginin kuşaklar arası aktarımla canlılığını koruduğu anlaşılmakta, kültürel üretimin zanaatın temelini oluşturan usta-çırak üzerine kurulduğu görülmektedir. Sennett’in zanaatkârların bilgi paylaşım süreci hakkında altını çizdiği en önemli nokta, bir çırağı yetiştirirken, ona bilgi aktarırken ustaların donuk anlatımla donatılmış (kes, dök, bas, çek, çal, dur vb.) “söyleme” eylemi yerine “gösterme” eylemini gerçekleştiriyor olmasıdır. Gösterme eylemi ise ancak usta ve çırağın bir arada olduklarında, bir arada olabilecekleri araçlara sahip olduklarında, en önemlisi aynı mekânı paylaştıklarında edinebilecekleri bir deneyimdir. Müzisyen, aşçı, bakırcı, ressam vb. fark etmeksizin bir çırağa yapacağı işi kavrayabilmesi adına ustaların kendi kültürel sermayelerini aktarırken kullandığı

Görsel 1

Solda Müzisyen Haydar Ertaş, sağda Davulcu Adem Göçer

yöntemler kuşaklar arasındaki diyalogun geliştirilmesini, hatta mekânların ortak paylaşımını zorunlu kılar.

Sennett, bir ustanın kendi bilgisini, çırağına üç şekilde aktardığını belirtir. İranlı bir aşçının verdiği yemek tarifinden yola çıkarak bu aktarımları inceleyen Sennett'a göre yöntemlerin tamamı müzisyenler de dahil olmak üzere bütün zanaatkârlar tarafından uygulanır (2013, s. 228-245):

- Sempatik İllüstrasyon: Zanaatı yapacak olanla duygudaşlık kurularak, kesin talimatlar yerine ustanın hataları ve bu hatalardan doğan doğru yöntemler paylaşılır.
- Sahne Anlatımı: “Sana bir hikâye anlatayım!” cümlesi ile başlayan, ustanın anlatılmasına ve hikâyelerine uzanan aktarımları kapsar.
- Metaforlar Aracılığı ile Gösterme: Ustanın kendi deneyimlerini, kendi kimliği ile birleştirerek bilgiyi aktarmasıdır. (İranlı bir aşçının tavuğun fırında pişme derecesini anlatırken bir şiir yazması gibi)

Sennett'in sunduğu bu çerçeve, Kırşehir'de yaşlı ustaların genç müzisyenlerle paylaştığı yerel müzik bilgisine ayna tutar. Özellikle “Sana bir hikâye anlatayım!” cümlesiyle başlayan sahne anlatımının izleri sahadaki verilerden sürülebilir:

787

Neşet Ertaş Emmim, konserden önce, sonra bizi etrafına toplardı. Zaten konuşmayı paylaşmayı, çalmayı, söylemeyi, yedirip, içirmeyi çok severdi. Birbirimizin nasıl çaldığımızı dinlerdik. Tele şöyle vurdun, türküyü şöyle çığırdın. Ne bileyim türlü türlü şey. Çok şey öğrenirdik oradan. Herkes konser, düğün hikâyelerinde çalmalarını, söylemelerini anlatırdı. Gülerdi. Zaten bizi sadece sizler dinlemiyorsunuz ya da ne bileyim düğün çalmaya gittiğimiz yerdeki dinleyiciler, konserdekiler. Biz en çok birbirimizi dinleriz. Dinlemeyi de çok severiz. Baharda, yazda kıra gideriz, yeriz, içeriz. Birbirimize çalar, söyleriz. Tabii iyiyi de, kötüyü de (müziğin) biliriz, değerlendiririz (Burhan Ertaş,50).

Yukarıda Burhan Ertaş'ın aktardığı üzere ustalar hem kendi hatalarını hem de çıraklarının hatalarını gözlemleyip paylaşmakta, çıraklara bunu hikâyeler aracılığıyla sunmaktadır. Zanaatın sahne anlatımı, Kırşehir yerel müziğinin aktarılmasında belirleyicidir. Sahada gözlemlendiği üzere, yaşlı müzisyenler kendilerine sorulan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme sorularını, çoğunlukla müzikal bilgilerini içeren hikâyelerle cevaplamışlardır. Bu gözlemi berraklaştırmak adına araştırmacının sahada festivaller hakkında yönelttiği bir soruya yaşlı müzisyenden aldığı cevap aşağıda paylaşılmıştır:

Festivaller... Festivaller... Tüm dünyayı dolaştım. Önce bir anımı anlatayım bakın size. Askerde bando takımındaydım. Adımlar, marşlar, müzik. Ram – pa – pam. 1 – 2 – 3. Pam – pam. Saksafonu da oradan öğrendim tabii. Sonra uluslararası bir festival oldu. Üfleme, tele vurmaya kadar zor inanır mısın? Konsere çıktım festivalde. Sigara içersen daha zor çalarsın. Daha çok nefes çalışacaksın. Nefes ister saksafon çok büyük. Nefes alıp vereceksin düzenli. Alışman lazım. Çıktım konsere. Öyle tuşlara sert basılmaz. Soprano saksafon hele. Yumuşacık basacaksın. Kontrol edeceksin

nasil basıyorum ben diye. Parmağının ucunu dahi  l men lazım.  l p, biçmeden gelişine basmak olmaz. Benim o hatayı yaptığım olmuştur. Neyse biz bir çıktık festivale... ( aldığı eseri bir süre sesiyle taklit eder.) İşte o gün bana çok büyük bir ödül verdiler. Sonra elçilerle birlikte yiyip, içtik. Çok güzeldi. Saygı duyuldu. Dernekler daha canlıydı o zaman HOY-DEK burada çok iş yaptı. Dünyada gitmediğim birkaç ülke kaldı (Eyüp Gürses, 61).

Yukarıda g r ld ği üzere ustaların müzik hikayeleri, yalnızca yerel müzik bilgisinin öğrenilmesi sonucu kültürü sürdürme imkanını ya da soprano saksafonun tuşları hakkındaki çeşitli ipuçlarını sunmaz. Bu deneyimler, yerelin kendi hikayelerini de HOY – DEK isimli derneği de, bu makaleye eklenmemiş ancak devamında yaşlı müzisyenin anlatmış olduğu kültürel faaliyetleri de içermektedir. Araştırmacı da yukarıdaki bilgileri ancak yaşlı müzisyenlerle aynı mekânı paylaşarak edinmiştir. Yaşlıların hikayelerini sunabileceği kültürel mekanların ortak paylaşımı, kentin yapısal özelliklerini anlamlandırmayı ve kültürel katılımı canlandırmayı mümkün kılar. Kaplan (2004), kuşaklar arası toplulukların ve programların katılım kültürüne ve katılımcılara sunduğu olanakları aşağıdaki gibi ifade eder:

- Yerel toplumsal sorunların daha iyi anlaşılması
- Topluluğa aidiyet duygusu geliştirilmesi
- Yerel anlatılar, hikayeler ve tarihsel bilgilerin aktarılması ve bu anlatıların mevcut topluluk kimliği hakkında ifade ettiklerinin anlamlandırılması

Kaplan'ın (2004) kuşaklar arası diyalogla ilgili belirttiği önemli noktalardan biri de kentlerle ilgilidir. Kaplan (2004), yaş sürekliliğini ve çeşitliliğini içeren toplulukların kent hakkında fikirlerin geliştirilmesine katkı sağladığını ve böylece toplulukların kent üzerinde söz sahibi olduklarını belirtir. Bu yönüyle, yaşlı ve genç müzisyenlerin beraber kültürel üretim ve tüketim pratiklerine katılması yalnızca yerel müzik kültürünün değil, kentin sürdürülebilirliği adına önem teşkil eder. Birbirinden farklı ihtiyaçlara ve kültürel sermayelere sahip bireylerin, toplulukların katılımıyla kent politikaları hakkında geniş bir çerçeveye sahip olunur.

Ustasız  ıрак,  ıraksız Usta

Yukarıda aktarılan bilgiler doğrultusunda usta- ıрак ilişkisinin yaratıcı müzik kentinde kültürün özerk biçimde sürdürülebilmesi için g cl  bir olanak tanıdığı görülmektedir. Yaratıcı müzik kenti Kırşehir'de yerel müziğin ayakta kalabilmesi için ustaların ve çırakların mevcut ilişkisi olumlu bir nitelik sergilemektedir. Ancak zanaat konusunda yapılması gereken diğer vurgulardan biri de kültürel üretimlerin aktarılması kadar onların özerkliğinin korunabilmesi ve zanaatkârların bilgi aktarımı için bir arada bulunabilmesidir. Tam da bu nokta da Sennett'in zanaat tartışmalarına geri dönmek, bu kez zanaatk rı özerklik açısından ele almak ve nihayet bunun yaratıcı müzik kenti Kırşehir ile ilişkisini ortaya koymak gerekir. Sennett

(2015), zanaatkârın toplulukla iç içe geçen doğasını Hephaistos üzerinden paylaşır. Homeros'un demirci Hepha için yazdığı destan incelendiğinde göze çarpan, mağarada yaşayan Kykloplar'da⁷ somutlaşmış tecrit halindeki insanları, zanaatkârın kurtardığı ve ilk çağ Yunanlıları için zanaat ve topluluğun birbirinden ayrılmaz şeyler olduğudur. Yazara göre iyi bir işin standartları, becerilerin kuşaktan kuşağa aktarılması nedeniyle topluluk tarafından belirlenir. Zanaat temelli üretimin doğasında topluluk fikri yer alır. Bu nedenle, Kırşehirli yaşlı ustaların halk edebiyatıyla iç içe geçen yerel müzik bilgisi, topluluğun kendi bilgisi ve ifadesi kabul edilebilir. Topluluğun kendi bilgisine sahip olması, bunu sürdürülebilmesi yukarıdan aşağıya (merkezi yönetimden – yurttaşlara) inen bir kültür yerine, aşağıdan yukarıya (yurttaşlardan – yönetime) yükselen bir kültüre olanak tanımaktadır. Dolayısıyla kendi ifadelerini aktarmaları nedeniyle özerk bir nitelik taşıyan toplulukların oluşturulması ve buna katkı sağlanması Kırşehir yaratıcı müzik kenti için anlamlıdır. Sennett'in özerklik konusunda belirttiği bir diğer husus özgünlüktür. Rönesans döneminden itibaren bireysel sanatla bağlantılı kabul edilen özgünlük, bir şeyin aniden görülmesidir. Yalnızca özgünlüğü ile öne çıkan zanaatkârlar buldukları topluluktan koparak sanatçılara dönüşmüş ancak sanatçılığın bedelini kültür hamiliği⁸ ile ödemek zorunda kalmış, dolayısıyla özgünlük özerklik kazanmanın önünde engel teşkil etmiştir (Sennett, 2013).

Kültürel üretimde özgün ifadeleri kutlamak veya ayrıcalık tanımak anlamlı olsa da onları kolektif üretimden kopararak sadece bireye ve onun ürettiğine değer atfetmek ifadelerin özerkliğini tehlikeye atarken, kentteki topluluk bilincini sekteye uğratmaktadır. Bunun bir örneğini Kırşehir'de abdal müzisyenler için yalnızca ustalardan oluşturulmuş topluluklarda gözlemlemek mümkündür. Kırşehir yaratıcı müzik kentinde Kırşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün ve yerel yönetimin oluşturduğu iki usta topluluğu bulunmaktadır. Topluluk üyesi bireylerin KPSS sınavına girmemesi adına işçi kadrolarıyla istihdam edilmesi onlar için bir avantaj/kolaylık sağlıyor gibi görünse de müzisyen statüsünde kendine yer bulamamaları yerel müziğin doğası ile çelişkili bir görünüm sergiler. Ayrıca Kırşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü uzmanları da kamu kurumunca oluşturulan farklı topluluklara, kadrolara dahil olabilmek için yerel kültürel bilgiye sahip olmanın yeterli olmadığını belirtir. Bu bilgilerden hareketle mevcut sorun ancak kamu kurumlarının yerel müzik bilgisine uyumlu kılınmasıyla yahut müzisyenlere ait toplulukların oluşturulmasıyla çözülebilir. Özellikle ikinci çözüm zanaatkârın özerkliği için önemlidir.

“Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu'nun” yurtiçi ve yurtdışı festivallerde aldıkları görevlerin Türkiye'ye kültürel diploması aracı olarak belirgin bir fayda⁹ sunduğu ifade edilse de, bu topluluğun merkezi yönetimlerin kültür politikaları çerçevesinde oluşturulması onlara ait ifadelerin özerkliğini tehlikeye atmaktadır. Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu'nun 11 kişiden oluşması da topluluğun özerkliğini engelleyen bir diğer unsurdur. Sınırlı sayıda müzisyeni içermesi ve müzisyenlerin büyük kısmının yaşlı olması nedeniyle yerel müzik bilgisi belirli sınırlara tabiidir. İl Kültür Müdürlüğü topluluğunun yanı sıra Kırşehir Belediyesi tarafından

yakın zamanda oluşturulan müzik topluluğu da 30 kişiyi içerir. ‘‘Ustalar Müzik ve Oyun Top-
luluğu’na’’ benzer biçimde kentteki bütün abdal müzisyenleri, buna bağlı olarak farklı ifade-
leri ve yaş gruplarını kapsamamaktadır. Kültür ve Turizm M d rl ğu tarafından oluşturulan
‘‘Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu’nda’’ en büyük usta 65, en küçük usta 45 yaşında olmak
 zere geneli 60 yaş grubunda 11 usta mevcuttur. Ustalar topluluğunun yalnızca ustaları ie-
recek biçimde düzenlenmiş olması, genç ve yaşlı müzisyenler arasında keşişim sağlanmama-
sı, kültürel bilginin dolaşımına engel teşkil eder. Hem Kırşehir Belediyesi’nin hem de Kültür
M d rl ğu’nun oluşturduğu topluluklar kültürün devamlılığı için atılan önemli adımlardan
olsa da usta–ıracak ilişkisine temellenen yerel müziğin sürdürülebilmesi için sınırlarını topluluk
 yelerinin çizdiği kolektif yapılara, yaşlı ve gençlerin keşiştiği mek nlara ihtiyaç bulunmak-
tadır. Bu ihtiyaç üzerine düşünmek aynı zamanda müziğin abdal genç ve yaşlı müzisyenler
içinde dolaşımını aşarak, yerel müziğin kentte yaşayan tüm yurttaşları kapsamaması demektir.
Böylelikle UNESCO Yaratıcı Kent Ağı’na ait kriterlerin gerçekleşmesine zemin hazırlanırken,
kültür kent topluluklarına ulaşacaktır.

Yukarıda paylaşılan bilgilerin devamı sayılabilecek bir noktaya da mek nsal boyutta
işaret edilebilir. Yaşlı ve genç müzisyenleri bir arada içerecek keşişim mek nlarının yeterince
gelişmediği ‘‘Yaratıcı Müzik Kenti Kırşehir’’ saha çalışmasına ait notlardan takip edilebilir:

790

Genç ve yaşlı müzisyenleri sadece son gelişimde Abdallar Derneği’nde bir arada gördüm. O da
müzisyenlerin akrabasıydı. Tek kişi genç. Veli Ertaş. Kırşehir sahiden iyi ki küçük ve şirin bir yer.
Baştan sona yürümek istesem yirmi dakika. Ankara’da genç müzisyenlere ve yaşlı müzisyenlere
ulaşmak için sürekli yer değiştirmek zorunda kalsam Road Runner¹⁰ olmam gerekecekti. İstan-
bul’u hiç söylemiyorum. İleriş Kaan ve Haydar Ertaş ile üçüncü nesil bir kahvecide buluştuk.
Kahvesi şahaneydi. Abdal amcalar kahvecinin bir arka sokağında, Ahi Evran Camii’nin yanındaki
‘‘Abdalları ve Abdal Kültürünü Koruma’’ derneğindeydi. Hakkını vereyim derneğin de ayı güzeldi
(Doğan, 2023).

İki farklı kuşağın keşişen mek nlara sahip olmayışı, kendini en çok yaşlı m zisyenle-
rin dijital sermayelerinde¹¹ gösterir. Binark vd.’nin ortaya koyduğu üzere (2020), toplumdaki
mevcut kültürel ve ekonomik eşişsizlikler dijital eşişsizlikleri yeniden üretmektedir. Bu araştır-
mada (2020), dijital sermayenin hacminin, sınıf aidiyetine göre değiştiği, imtiyazsız sınıfların
ve halk sınıflarının dijital sermayeye daha az sahip olduğu veya hiç sahip olmadığı, üst sınıflar-
ının ise hacimli dijital sermayesi bulunduğu belirtilmektedir. Binark vd.’nin Türkiye genelinde
yaptıkları araştırmada yaşlıların üçte birinin (%33) dijital sermayelerinin olmadığını, yarıya
yakınının (%40) düşük düzeyde ve dörtte birinin (%25) orta düzeyde dijital sermayeye sahip
olduklarını, en hacimli dijital sermayesi olanların ise sadece %2 düzeyinde seyrettiği belirtilir
(2022, s. 22). Bu alışma kapsamında görüşülen yaşlı müzisyenlerin de bu verileri yansıtığı
görülebilir. 60 yaşın üzerindeki yaşlı ustalar dijital medya platformlarını kullanmadıklarını
veya genç bireylerden yardım alarak Facebook, Youtube gibi sosyal medya platformlarına

kendi müzik videolarını yüklediklerini belirtmişlerdir. Derinlemesine görüşme sorularına alınan cevapların yanı sıra özellikle yoksul ve yaşlı ustaların, görüşme sonrasında kendileri için Youtube hesabı açmalarını talep etmesi dijital sermayenin düzeyi hakkında fikir verir. Aşağıda Kırşehir Kültür İşleri Müdürlüğü çalışanından yaşlı müzisyenlerin dijital sermaye düzeylerini ortaya koyan bir alıntı paylaşılmaktadır:

Şimdi şöyle bir şey yaşamıştık. Bir konser düzenlendi. Abdal müzisyenler geldiler. Hem komik hem düşünülmesi gereken şeyler ortaya çıktı. Bu insanlar düğünlerde veya farklı mekânlarda sahne almaya alıştığınan, dijital teknolojide altyapıya sahip sahnelerde zorlanıyorlar. Kullanmasını bilmiyorlar. Konserde de mikrofonu alan usta bağıra, bağıra söyledi türküyü. Düğündeymiş gibi. Çok zordu. *Ya da sazı çok yüksek çaldılar* (Katılımcı 6, 39).

Dijital sermayeden yoksunluğun sosyal yalıtımı başlattığı hesaba katıldığında bu kentlerde sosyal adalet ve buna bağlı gelişen sürdürülebilirlik sorunları ortaya çıkmakta, buna bağlı gelişen kültürün sürdürülebilirliği ve kuşaklar arası diyalog kesintiye uğramaktadır. Kültürel üretimlerin dijital medya platformlarında varlığı ve yaşlıların yerel bilgisini bu platformlara taşıyabilmeleri hem kuşaklar arası diyalogun gelişmesi hem de yerel kültürün kendine temsil alanı bulması açısından önem teşkil etmektedir. Castells (2010), internet ağları içinde görünür olmayan geleneksel kültür otoritelerinin giderek güç kaybettiğini belirtir. Müziğin yalnızca platform ekonomisi yahut piyasa çıkarları doğrultusunda tahrif edilmeden görünürlük kazanması, yerel kültürlerin kendi ifadelerini temsil edebilmeleri, kültürün ayakta kalması yönüyle önemlidir.

Sonuç Yerine

Sürdürülebilir kalkınmanın kentsel boyutta gerçekleşebilmesi için kurulan UNESCO Yaratıcı Kent Ağı'nın ilkeleri hatta sürdürülebilirliğin kendi amaçları mevcut toplumsal koşullara göre dönüşüyor olsa da sürdürülebilirliğin asıl vurgusu kuşaklar arası adalettir. Kuşaklar arası adalet ilkesi özellikle usta-çırak ilişkisi üzerine temellenen yerel kültürel üretimlere sahip kentlerde oldukça önem kazanır. Bu kentlerde kültürel üretimin ayakta kalabilmesi sürdürülebilirliğin tanımına karşılık gelir. Bu yönüyle yerel müziğin ayakta kalması yaşlı ustaların ve genç çırakların bir arada bulunmasını gerektirir. Bu çalışmada, Kırşehir İl Kültür Müdürlüğü ve Kırşehir Belediyesi bünyesinde kültürün sürdürülebilirliği adına en belirgin uygulamalardan biri sayılabilecek müzik topluluklarının özerk kültürel üretimlerin geliştiği, yaş çeşitliliğine ve buna bağlı kültürel çeşitliliğe sahip topluluklar oluşturmak adına yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Müzik üretim ve tüketim pratiklerinin yalnızca devlet kurumları ile oluşturması yaşlı müzisyenlerin müzik becerilerini nispeten koruma altına alsa da bu durumun kuşaklar arası çeşitliliğe olanak tanımadığı belirtilebilir. Yaşlı müzisyenleri ve kültürel bilgilerini sınırlandıran uygulamalar mevcut kültürü dondururken, farklı yaş gruplarına ait ifadelerin

karşılaşmasını zorlaştırmaktadır. Zanaatkârlığın neredeyse bütün özelliklerini sergileyen yerel müzik üretiminin kendi kodları ile çelişkiye düşmeyen kültürel faaliyet alanları oluşturulmasının kültürün ayakta kalması için temel önem taşıdığı belirtilmelidir. Dolayısıyla Kırşehir yerel kültürünün belirgin bileşenlerinden sayılabilecek usta–ıracak ilişkisi ve buna bağlı gelişen yerel müziğin devamlılığı ve özerkliği ancak yaşlı ve genç müzisyenlerin birlikte üretebileceği, ıracakların, ustalarından öğrenebilecekleri kesişim mek nlarıyla ve yaş sürekliliğinin bulunduğu topluluklarla mümkün kılınabilir.

Farklı grupların birlikte üretmesi yalnızca yaratıcı kent statüsü edinmiş bir kentin ağdaki varlığını koruyabilmek için yöneldiği pragmatik bir yönetim stratejisi değildir. Kentlerin, kendi markalaşma süreçlerine katkı sağlayan herhangi bir bürokratik uygulama gerekmesizin adil mek nlara dönüşebilmesi sosyal adalet ve eşitliğin sağlanması adına gereklidir. Kentlerde sosyal adalet için anahtar rol oynayan farklı kabul edilenin kültürel bagajını kavrayabilmek, kente ötekinin gözüyle bakabilmek, dayanışmada bulunabilmek için farklı yaşların ortak mekânları ve toplulukları paylaşmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yaşlı ve genç müzisyenlerin bir arada bulunması yaşlıların aşkınlıştırılmadan kültürel hayata katılımını sağlarken kültürel çeşitliliğin h kim olduğu toplulukların oluşmasıyla sonuçlanacaktır. Çok sesli topluluklar ise kentsel sorunlara üretilen çok sesli c z mlerin  nc leridir.

- 1 Enformasyon ve iletişim teknolojilerinin doğada yarattığı yıkım hakkında etkili bir tartişma için: Jonathan Crary (2023). *Yeryüzü Yakılıp Yıkılırken: Dijital ağdan Kapitalizm Sonrası Dünyaya*. (T. Birkan, ev.) Metis Yayınları. (2022).
- 2 “Kültürel miras ı dondurmaktan korumak (safeguarding without freezing)” söylemi, UNESCO’nun somut olmayan kültürel miras ı koruma felsefesidir.
- 3 LeGuin, U. (2017). *Yerdeniz Büyücüsü*. (T. Turan ev.). Metis Yayınları. (1968).
- 4 Kentlerin taşıdığı özelliklerle birlikte ortaya konulması yalnızca kavramı titizlikle ele almanın bir sonucu değil, bu metinlerin yerel yönetimlere politika tavsiyeleri geliştirmesinden kaynaklanır. Bknz: Landry, C. (1994). *Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Routledge.
- 5 <https://turkiye.un.org/tr/sdgs>
- 6 <https://en.unesco.org/creative-cities/content/why-creativity-why-cities>
- 7 Antik yunan mitolojisinde çoğunlukla kötülükleri ile öne çıkan devler.
- 8 Kültür hamiliği (cultural patronage), rönesanstan başlayarak yirminci yüzyıla değin uzanmaktadır. Kralın, aristokrasi mensuplarının, genelinde saray mensupları iktidar sahiplerinin bireysel veya ulusal g clerini ispat etmek için sanatı desteklemesidir. Bknz: Mulcahy, K.V. (2010). *Cultural Policy: Definitions and Theoretical Approaches*. The Journal of Arts Management, Law, and Society, 35(4), 319 – 330. Bu destekte sanatçının eseri (oğunlukla sanatçıyı da) kendine ait bir üretim olmaktan çıkararak, saraya ait bir nesneye dönüşmektedir.
- 9 <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/bozlak-kulturunu-dunyaya-tasiyorlar/1231874>
- 10 Koşar guguk kuşu. Avcı tilki Coyote’nin elinden hızlı koşması sayesinde kurtulmayı başaran çizgi film karakteri.
- 11 Arun, Binark, Kandemir, şahinkaya ve  zsoy’un (2020), Ruiu ve Ragnedda’dan aktardığına göre, Bourdieucu ilişkisel sosyolojiden beslenen dijital sermaye, “tarihsel olarak biriktirilebilen ve bir alandan bir diğerine aktarılabilen; dijital yetkinliklerin birikimi (bilgi, iletişim, güvenlik, içerik oluşturma ve problem c zme) ve “dijital teknolojiler” olarak tanımlanmaktadır.

Kaynakça

- Binark, M., Arun, Ö., Özsoy, D., Kandemir, B., Şahinkaya, G. (2020). Covid-19 sürecinde yaşlıların enformasyon arayışı ve enformasyon değerlendirmesi: TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu araştırma projesi. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.
- Brundtland, G.H. (1987). Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. Geneva, UN-Documents.
- Castells, M. (2010). Ağ Toplumunun Yükselişi / Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür. (E. Kılıç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Flew, T. (2012). *The Creative Industries: Culture and Policy*. Sage Publications.
- Florida, R. (2005). *Cities and Creative Class*. Routledge.
- Florida, R. (2017). *Yeni Kentsel Kriz: Soylulaştırma, Eşitsizlik ve Seçkinler Şehri İle Gelen Yeni Kentsel Kriz*. (D.N. Özer Çev.). Doğan Yayıncılık. (2017)
- Harvey, D. (2015). *Neoliberalizmin Kısa Tarihi*. (A. Onacak Çev.). Sel Yayıncılık. (2005)
- Hospers, G.J. (2003). Creative cities: breeding places in the knowledge economy. *Knowledge, Technology, Policy*, 16(3), 143 – 162. <https://doi.org/10.1007/s12130-003-1037-1>
- Kaplan, M., Higdon, F., Crago, N. ve L, Robbins. (2004). *Futures Festivals*. *Journal of Intergenerational Relationships*, 2(3), 119 – 146. https://doi.org/10.1300/J194v02n03_10
- Landry, C. (1994). *Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Routledge.
- Punch, F. K. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (D. Bayrak Çev.). Siyasal Kitabevi. (1998)
- Sennett, R. (2015). *Zanaatkâr*. (M. Pekdemir Çev.). Ayrıntı Yayınları. (2008)
- Sennett, R. (2021). *Yeni Kapitalizm Kültürü*. (A. Onacak Çev.). Ayrıntı Yayınları. (2006)
- Tekeli, D. ve Ataöv, A. (2017). *Sürdürülebilir Toplum ve Yapılı Çevre*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- UN. *Background on the Goals*. Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023, <https://www.undp.org/sdg-accelerator/background-goals>
- UN. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable development. Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- UNESCO. (2022). MONDIACULT: UNESCO World Conference on Cultural Policies and Sustainable Development. UNESCO Document. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf
- UNESCO. *Culture: At the heart of SDGs*. Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023, <https://en.unesco.org/courier/april-june-2017/culture-heart-sdgs>
- UNESCO. Why creativity? Why cities?. Erişim tarihi: 10 Ağustos 2023 <https://en.unesco.org/creative-cities/content/why-creativity-why-cities>
- Urry, J. (1999). *Mekanları Tüketmek*. (Rahmi G. Ögdül Çev.). Ayrıntı Yayınları. (1995)
- Üstel, F. (2021). *Kültür Politikasına Giriş: Kavramlar, Modeller, Tartışmalar*. İletişim Yayınları.

Görüşmeler

Burhan Ertaş 3 Aralık 2021 tarihli görüşme

Katılımcı (6) 17 Kasım 2022 tarihli görüşme

İsmail Altunsaray 14 Aralık 2022 tarihli görüşme

Birol Taşan 3 Mart 2023 tarihli görüşme

Katılımcı (15) 4 Nisan 2023 tarihli görüşme

Katılımcı (16) 4 Nisan 2023 tarihli görüşme

Eyüp Gürses 5 Nisan 2023 tarihli görüşme

Adem Göçer 6 Nisan 2023 tarihli görüşme

Haydar Ertaş 7 Nisan 2023 tarihli görüşme

Araştırmacının 7 Nisan 2023 tarihli saha notu